

Pohoří

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Dobruška

Nadmořská výška: 263 m n. m.

Počet obyvatel: 667

Adresa URL: www.obecpohori.cz

Okres: Rychnov nad Kněžnou

GPS souřadnice: 50.292160N, 16.098955E

První pís. zmínka: 1361 (663 let)

PSČ: 518 01

Okolí a příroda Pohorí

PŘÍRODNÍ REZERVACE ZBYTKAREzervace o výměře 79,42 ha byla zřízena vyhláškou Okresního úřadu Náchod v roce 1994 v katastrálním území Bohuslavice nad Metují. Nadmořská výška 257 - 264 m. Přírodní rezervaci (PR) tvoří lužní les a louky v ohybu říčky Dědiny (dříve označované jako Zlatý potok) s výskytem řady zvláště chráněných rostlin a živočichů. Její součástí je jedna z posledních slatin v severovýchodních Čechách, vzniklá na vývěrech alkalických podzemních vod. VEGETACEFloristicky nejcennější byla společenstva svazu Caricion davallianae vázaná na slatiny vytvořené v okolí artéských pramenů. Změny ve vodním režimu a ve způsobu zemědělského hospodaření měly za následek náhradu těchto společenstev suchomilnějšími lučními společenstvy převážně svazu Molinion, pro jejichž stanoviště je typické značné kolísání hladiny podzemní vody. Část slatinných biotopů byla zalesněna. Proto je řada slatinných druhů pohřešována - např. šášina rezavá (*Schoenus ferrugineus*), vrba rozmarýnolistá (*Salix rosmarinifolia*), kohátka kalíškatá (*Tofieldia calyculata*), pěchava slatinná (*Sesleria caerulea*) a tučnice obecná (*Pinguicula vulgaris*). Na lokalitě bylo nalezeno téměř 600 druhů cévnatých rostlin. K nejvzácnějším dosud zde rostoucím zvláště chráněným druhům patří violka vyvýšená (*Viola elatior*). Pozoruhodný je výskyt třtiny pestré (*Calamagrostis varia*), huseníku lučního (*Arabis nemorensis*) i několika druhů pampelišek ze sekce *Palustria* (typová lokalita *Taraxacum mendax*). V menších populacích zde rostou: ostřice Davallova (*Carex davalliana*), ostřice slatinná (*C. hostiana*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), prstnatec pleťový (*Dactylorhiza incarnata*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), česnek hranatý (*Allium angulosum*), škarda ukousnutá (*Crepis praemorsa*) a hadilka obecná (*Ophioglossum vulgatum*). Hojný je např. zvonečník hlavatý (*Phyteuma orbiculare*), kostival český (*Symphytum bohemicum*) a upolín nejvyšší (*Trollius altissimus*). Z dalších druhů v PR rostou např. ostřice oddálená (*Carex distans*), ostřice žlutá (*C. flava*), ostřice prodloužená (*C. elongata*), ostřice šupinoplodá (*C. lepidocarpa*), bařička bahenní (*Triglochin palustrae*), vítod nahořklý (*Polygala amarella*), smldník bahenní (*Peucedanum palustre*), řeřišnice bahenní (*Cardamine dentata*) a sítina alpská (*Juncus alpino-articulatus*). Lesy zaujímají 46 % plochy. Tvoří je převážně habrové doubravy svazu *Carpinion* a lužní lesy svazu *Alnion incanae*. V lesích je hojná bledule jarní (*Leucojum vernum*), česnek medvědí (*Allium ursinum*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*) a zapalice žluťucholistá (*Isopyrum thalictroides*). FAUNAPR má vysokou diverzitu entomofauny. Nejlépe je známa fauna motýlů (*Lepidoptera*), zejména čeledí můrovitých (*Noctuidae*), dále fauna dvoukřídlých (*Diptera*) a vážek (*Odonata*). Nejvýrazněji jsou zastoupeny druhy vyvíjející se na rašelinných a vlhkých loukách a v různých typech vod. Mezi vzácné a ojediněle se vyskytující patří mury *Simyra albovenosa* a *Archanara dissoluta* a lišejníkovec *Nudaria mundana* z čeledi prástevníkovitých (*Arctiidae*). Ze vzácných teplomilných a

migrujících druhů byly zjištěny můry *Eublemma purpurina* a *Helicoverpa armigera*. Doloženo bylo 170 druhů dvoukřídlých (Diptera). Z nich k ohrožené mokřadní fauně patří bráněnka měnlivá (*Stratiomys chamaeleon*) a další druhy z čeledi bráněnkovitých (*Stratiomyidae*) jako např. *Stratiomys singulator* a *Oxycera trilineata*, většina druhů z čeledi lupicovitých (*Dolichopodidae*), řada pestřenkovitých (*Syrphidae*) a vzácný druh *Diastrata flavicosta* z čeledi *Diastratidae*. Publikovanými prvnázevy dvoukřídlých z území Čech jsou *Triphleba forfex* z čeledi hrbilkovitých (*Phoridae*) a *Heteromeringia nigrimana* z čeledi různatkovitých (*Clusiidae*). Ze vzácných brouků listnatých a lužních lesů zde žijí např. druhy *Hallomenus binotatus* a *Melandrya caraboides* z čeledi lencovitých (*Melandryidae*), zjištěn byl i chrobák ozbrojený (*Odontes armiger*). Z epigeických brouků jsou nápadní střevlíci rodu *Carabus*. Z několika druhů je nejpočetnější populace střevlíka Ullrichova (*Carabus ullrichi*). Z vázek zde žijí většinou hojnější druhy; pozoruhodná je však velmi početná populace motýlice obecné (*Calopteryx virgo*). Pro PR je typické ptactvo listnatých lesů: káně lesní (*Buteo buteo*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), strakapoud malý (*D. minor*) a strakapoud prostřední (*D. medius*), kukačka obecná (*Cuculus canorus*), sedmihlásek hajní (*Hippolais icterina*), pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*), pěnice slavíková (*S. borin*), pěnice hnědokřídla (*S. communis*), sýkora babka (*Parus palustris*), dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), budníček (*Phylloscopus* spp.), šoupálcí (*Certhia* spp.) aj. Dále tu žije ledňáček říční (*Alcedo atthis*), moudivlák lužní (*Remiz pendulinus*), cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*), žluva hajní (*Oriolus oriolus*) a slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*). Na loukách hnízdí bekasina otavní (*Gallinago gallinago*). Z obojživelníků se běžně vyskytují rosníčka zelená (*Hyla arborea*), skokan zelený (*Rana esculenta*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), kuňka obecná (*Bombina bombina*) a čolek obecný (*Triturus vulgaris*). Z plazů byl potvrzen výskyt užovky obojkové (*Natrix natrix*) a ještěrky obecné (*Lacerta agilis*). Houby Při mykologickém průzkumu v r. 1999 zde byly nalezeny velmi vzácné druhy hub např. housnice střevlíková (*Cordyceps entomorrhiza*), parazitující na larvách střevlíkovitých brouků, mimořádně vzácná v celé Evropě. Rostou zde i další vzácné houby jako houževnatec tygrovaný (*Lentinus tygrinus*), podloubník sinný (*Gyrodon lividus*), špička odporná (*Marasmiellus foetidus*) a štítovka nažloutlá (*Pluteus romellii*). GEOLOGICKÉ A PŮDNÍ POMĚRY Geologický podklad tvoří druhohorní sedimenty svrchnokřídového stáří. Jedná se o vápnité, písčité a spongilitické slínovce až jílovité vápnité pískovce a jílovce. Na většině plochy PR jsou křídové horniny překryty čtvrtohorními sedimenty - převažuje drobnozrnný štěrkopísek, povodňové a sprašové hlíny, přepravené deluviální jíly, místy se vyskytují také humolity. Sedimentární horniny i jejich krystalinické podloží jsou v oblasti PR porušeny tektonickou poruchou, označovanou jako Opočenská flexura, podél níž došlo k vertikálnímu posunu jednotlivých ker (v maximu až o 70 m). Na tuto poruchu, která se v křídových sedimentech projevuje jako systém několika souběžných zlomů, byly v minulosti vázány vydatné vývěry podzemní vody bohaté vápníkem. V PR a jejím bezprostředním okolí se nacházely prameny Zbytka, Litá I ("Jezírko") a Litá II, jejichž přirozený přetok činil před vodárenským jímáním od 90 do 200 litrů za sekundu. V místech některých vývěrů vznikaly pramenitové kupy, které jsou dosud patrné v jihozápadní části PR. Z půd převažují v severní a severovýchodní části území pararendziny (slínovatky), v jižní a jihovýchodní části černice (místy s výskytem luční křídly). V jihovýchodní části jsou zastoupeny také organozemě (slatinná a glejová rašelina), podél Zlatého potoka fluvizemě (naplavené půdy), v jihozápadní části území kambizemě (hnědé lesní půdy). V místech s výskytem organozemí a černic došlo při dlouhodobém poklesu půdní vlhkosti (zaklesnutí hladiny podzemní vody v důsledku vodárenských odběrů) ke značné mineralizaci půdní organické hmoty a k poklesu půdního

povrchu. DALŠÍ ZAJÍMAVOSTI Od roku 1937 do současnosti vzrostlo zastoupení lesa o více jak čtyřicet procent. Převážná část lesů byla v minulosti obhospodařována jako les sdružený a pařezina. Postupně dochází k jejich převodu na les vysoký. Stav lesních porostů byl ovlivněn změnami vodního režimu, imisemi a tracheomykózou. Obnova maloplošným podrobným způsobem s využitím zmlazení autochtonních dřevin má směřovat k dosažení přirozené druhové skladby. Postupně budou eliminovány introdukované dřeviny, zejména hybridní topoly. V první polovině 19. století bylo území využíváno převážně jako louky a pastviny; lesy a orná půda tvořily jen menší část. Ve druhé polovině 19. století se zvětšila rozloha lesa a orné půdy (zelnice). K nejcitelnějším zásahům do území došlo ve 20. století. Vedle dalšího zalesňování bylo přeloženo koryto Lité, velkoplošně byla v 70. letech odvodněna celá Českomeziříčská kotlina, v r. 1978 začalo intenzivní využívání vodních zdrojů. Změny vodního režimu, mineralizace slatin a eutrofizace lokality měly za následek výrazné posuny v zastoupení a plošném rozsahu rostlinných společenstev.

